

Studiedag Zorg aan zet

Woensdag 22 september 2010
Campus Gasthuisberg, K.U.Leuven
Onderwijs en Navorsing 1

Ethiek en lichamelijkheid
in de zorg voor ouderen

Situering

Waardigheid. Een groot woord. Maar hoe kunnen we op gepaste wijze reageren wanneer een oudere in zijn bed plast en zich diep aangetast weet in zijn waardigheid? Op welke manier kunnen we omgaan met onze demente moeder die intimiteit zoekt bij een medebewoner? Komen we tussen omwille van haar waardigheid? Wat betekent waardigheid respecteren in het alledaagse omgaan met ouderen wanneer die zorg onder druk staat? Hoe vullen we waardig sterven in wanneer een oudere met dementie schriftelijk heeft verklaard dat hij dood wil als hij zijn kinderen niet meer herkent?

Goede zorg respecteert de waardigheid van zowel degene die ze ontvangt als van degene die ze geeft. In ieder geval is duidelijk dat waardigheid in de zorg verband houdt met de lichamelijkheid van de zorgverlener en de zorgontvanger. Wanneer het lichaam het laat afweten dan gebeurt er iets met de waardigheid van mensen. Tijdens deze studiedag **Zorg aan zet** willen we de relaties tussen zorg, lichamelijkheid en waardigheid verkennen.

Deze studiedag wordt georganiseerd naar aanleiding van het verschijnen van het nieuwe boek '**Zorg aan zet: ethisch omgaan met ouderen**' (L. Vanlaere & C. Gastmans - Davidsfonds Leuven).

Doelgroep

Allen die de zorg voor oudere personen ter harte nemen, zoals directies, bestuurders, (huis)artsen, verpleegkundigen, verzorgenden, paramedici, ethici, juristen, pastores, docenten uit diverse zorgopleidingen, en leden van commissies voor ethiek in intra- en extramurale zorgvoorzieningen voor ouderen.

Praktisch

Plaats

Campus Gasthuisberg, K.U.Leuven
Onderwijs en Navorsing 1
Herestraat 49
3000 Leuven

Hoe inschrijven?

Stuur bijgaande antwoordkaart terug naar Zorgnet Vlaanderen, Guimardstraat 1, 1040 Brussel, vóór 10 september 2010.
U kan ook inschrijven via faxnr. 02/513.52.69
of via post@zorgnetvlaanderen.be

Deelnemingsprijs

De deelnemingsprijs bedraagt 95 Euro voor de studiedag, koffie en maaltijd inbegrepen. De deelnemers ontvangen tevens een exemplaar van het boek '**Zorg aan zet: ethisch omgaan met ouderen**' van L. Vanlaere en C. Gastmans. Het bedrag wordt gestort op bankrekeningnr. 786-5889971-18 van Zorgnet Vlaanderen te Brussel, met vermelding "studiedag 22/09/2010" en naam van de deelnemer(s).

Organisatie

Zorgnet Vlaanderen, vzw
Guimardstraat 1, 1040 Brussel
Tel: 02/511.80.08
E-mail: post@zorgnetvlaanderen.be
Contactpersoon: Anita Scheers (Tel: 02/507.01.02)

Centrum voor Biomedische Ethiek en Recht, K.U.Leuven

sTimul: Zorg-ethisch Lab, vzw

Accreditering werd aangevraagd.

Antwoordkaart

naam	
straat & nummer	postcode & gemeente
tel.	e-mail

Wenst deel te nemen aan de studiedag en kiest de volgende sessies.

PARALLEL SESSIE A

KEUZE 1 - sessie nr

KEUZE 2 - sessie nr

PARALLEL SESSIE B

KEUZE 1 - sessie nr

KEUZE 2 - sessie nr

De deelnemers kunnen in de namiddag twee sessies volgen. Eén uit sessie A en één uit sessie B.
We vragen ook telkens een alternatief of tweede keuze aan te duiden.

PROGRAMMA

- 9.15 - 9.45 Onthaal
- 9.45 - 10.00 Opening
Prof. Chris Gastmans (K.U.Leuven & Zorgnet Vlaanderen)
De heer Peter Degadt (Zorgnet Vlaanderen)
- 10.00 - 10.45 Wederkerigheid in de aanraking
Prof. Annelies van Heijst (Universiteit van Tilburg)
- 10.45 - 11.15 Koffiepauze
- 11.15 - 12.00 Kwetsbaarheid en lichamelijke integriteit in de zorg voor ouderen
Dr. Wim Dekkers (Radboud Universiteit Nijmegen)
- 12.00 - 12.30 Discussie
- 12.30 - 14.00 Lunch
- 14.00 - 15.00 **PARALLEL SESSIES A**
1. Wederkerigheid in de aanraking in de praktijk van het wassen
Prof. Annelies van Heijst (Universiteit van Tilburg)
  2. sTimul-Zorgethisch Lab: lichamelijke ervaring van hulpverlener als aanzet tot ethische reflectie
Dr. Linus Vanlaere (sTimul)
Mevr. Trees Coucke (sTimul)
  3. Ethische praktijkvoering van verpleegkundigen bij fysieke fixatie
Drs Sabine Goethals (KaHo Sint-Lieven Gent)
  4. Euthanasie bij personen met dementie: een ethische visie
Prof. Chris Gastmans (K.U.Leuven en Zorgnet Vlaanderen)
- 15.00 - 15.10 Pauze
- 15.10 - 16.10 **PARALLEL SESSIES B**
5. Lichamelijke autonomie in de zorg voor mensen met dementie
Dr. Wim Dekkers (Radboud Universiteit Nijmegen)
  6. Verpleegkundige betrokkenheid in zorgproces omtrent kunstmatige voedsel- en vochttoediening bij personen met dementie
Drs Els Bryon (K.U.Leuven)
Prof. Bernadette Dierckx de Casterlé (K.U.Leuven)
  7. Verpleegkundigen en euthanasie: een ethische visie gebaseerd op empirisch onderzoek
Dr. Yvonne Denier (Zorgnet Vlaanderen en K.U.Leuven)
  8. Intimiteit en seksualiteit bij ouderen met dementie: een ethische visie
Dr. Linus Vanlaere (sTimul)
- 16.10 - 16.20 Pauze
- 16.20 - 17.00 Het kwetsbare lichaam en geïncarneerde zorgethiek
Prof. Roger Burggraef (K.U.Leuven)
- 17.00 Einde